

איש – אישה ומשפחה (10)**סוד הצניעות****1. צניעות בתוכנות נפש.**

- א. ברכות דף ח. - "תניא, אמר רבו גמליאל: בשלשה דברים אוהב אני את הפרסאים: הן צנועין באכילתו, וצנועין בבית הכסא, וצנועין בדבר אחר".
- ב. ברכות דף סב. - "כל הצנוע בבית הכסא נצל משלהם דברים: מן הנחשים, ומן העקרבים, ומן המזיקין. ויש אמרים: אף חלומתו מושבים עליו... אין קורין צנוע - אלא למי שצנוע בבית הכסא".
- ג. פטחים דף קיג - "שלשה מקרים עליהם הקביה בכל יום לשבח... ועל עשר המעשר פירותיו בצדעה".
- ד. תענית ח - "אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוני מן העין".
- ה. מיכה ז' – יומה ה' דורש מך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקין".
- ו. מבאר הרדק – "זה הצדעה. כי הדבר הזה מסור לבב, והוא דבר הצניעות".

2. צניעות ומיניות – הסתרה וגילוי בין האיש לאישה.**א. שבת דף נג.**

"מעשה באדם אחד שנשא אישה גידמת ולא הכיר בה עד יום מותה. אמר רב – בא וראה כמה צנועה אישתו זו שלא הכיר בה בעלה, אמר לו ר' חייא – זו דרכה בכך, אלא כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו"

ב. מהר"ל מפריגג. באר הגולה, באר הראשון פרק ב.

"השלישי הם המצות שגורו חכמים גדר וסיג לתורה. וגם באלו מוצאות אין ספק שהם מתחברים אל התורה עצמה. כי תמצא מוצאות עשה שבתורה הם רמי"ח, כמנין אבריו של אדם, כמו שאמרו חכמים (מכות כג ב). ומאחר שהמצאות הם במספר האברים, אם כן יש למצאות ייחוס אל האברים. והרי החכמים הטבע לתת לאברים שמירה שלא יתקלקל האבר, כמו שתראה העיניים שיש להם מכסה, שלא יבא לעין קלקל. וכן יש הרבה אברים אשר יש להם שמירה שלא יתקלקלו. ואם כן איך לא יהיה שמירה למצואה אלקטית. כי לפי גודל הגוף הוכח החכמה לעשות שמירה יותר... וכן עשה הטבע הצפננים לאצבעות היד והרגלים, שלא יהיו נקופים בתנועת האדם, ושערות הראש שמירה בראש. וכן כל אבר ואבר לפי חשיבותו, יש לו שמירה מבחן".

ובודאי האברים וצורתן הוא פעולה השם יתברך, ויש לייחס פועל זה יותר אל השם יתברך מליחס זה אל פועל הטבע. רק כי המכסה שהוא לעין, שהוא שמירת העין, יש לייחס זה יותר אל הטבע. כך גוף המצואה סדר השם יתברך, רק שמירת המצואה, שהוא מצאה דרבנן, דבר זה גזור ופועל חכמים, והם בני אדם, ויש לייחס אותם אל הטבע, כי השם יתברך סדר אותו לפועל זה. וכן ששמירת העין ושאר אברים נכנסין בוגדר הבריאה, כך גם כן הגזירות שגורו חכמים לשימרת המצאות נכנסים בוגדר התורה. לכך חייב לברכם עליהם 'אשר קדשנו וכו' כמו על מצות התורה"

ג. הראייה קוק. מידות הראייה.

"מידת הצניעות גורמות טובות בעולם, ומתווך-כך היא זוכה לדוחות מפניה דברים שהיו טובים מצד עצםם, אבל כיוון שפנוי יצר האדם וכחו החלש יגרמו לפרוץ במדת הצניעות, שהיא קיומו של העולם הרוחני והחמרי. מדת האהבה והידידות, בכל הסימנים והדברים הנוחים, هي ראוי להיות שווה בין המינים, אבל מפני יקרת ערך הצניעות נדחתת מדת דרך-ארץ ממקומה עד שלא לשאול בשлом אשא".

הצנוו מבירי כי לא מפני שנהה על המין הוא מתרחק ועשה גדרים כי-אם מפני התכליות הכללי היפה. דוגמתם של דברים אלו מוצאים בדעות, התרחקות הראויה וכמעט מוטבעת שלא לתור אחר מחשבות המרתקות את המعتمد המוסרי, לפעמים נראה שדווחקים את חופש הדעת, אבל מי שמכיר התכליות יבין את יקר ערך ההגבלה, ויקבל אותה באהבה"

ד. הרובנית רבקה שפירא. כתונות אוור, עמ' 110.

"כמובן אין הלבושים יעד ותכלית, כי אם קרקע מכירה לאינטימיות להיזרע בה. כשם שהסרת הלבושים מבירה את התכניות הצניעים שמלאו אותם, כך גם האחיזה בלבוש כדי מקבעת ואוטמת ומונעת מכל תוכן עדין לבוא בו. לכן כדור, אנחנו מבולבלים כל כך. מצד אחד מחלחלת תחושה שללבושים הפכו נוקשים מדי, מוחלטים מדי וועודדים בפני עצם. המסגרות שבחן התרגלנו לחיות אין מאפשרות קשר פתוח וחוי. האם זוכרים אנו עדין כי יותר ממה שהגד הוא לבוש לנו, הגוף הוא לבוש לנשמה !!

בגלל תחושת הקיבען ושכחת העיקר, מוסרים הלבושים, הן באופן המשמי והgas, והן לבושי הנפש הדקים והעדינים יותר. אך מצד שני, גם כמשמעותם את מה שחוobsים כי לאחריו מסתתר סוד האושר, נוטרים בידים ריקות ועל כן ממשיכים ומקלפים שכבה אחר שכבה, לבוש אחר לבוש, ולמרבה התסכול, הסוד הצנוע והאנטימי מתרחק והולך, ורק מתעלם ומתכסה מן העין".

ב"ד כאמור, לא ניתן לפתח קשר קרוב ללא העמדת מחיצות שישתיירו אותו מעין הסביבה, ויחד עם זה, בשעת הקמתו יש לזכור שלא באו המחיצות אלא מען מה שבתוכן. כשותקרים זאת היבט ומצליחים ליצור תקשורת בריאה ונכונה בין מה שבפניהם למה שמתגלגה כלפי חוץ, נרകם יחס מורתק בין התוך לבין הלבושים. הלבושים הולכים ומתעבים ובפנים מלבלבות תחושות עמוקות. היכיסוי החיצוני אינו עומד עוד בסתרה לתהליכי הפנימיים"

ה. המצב לפני החטא : בראשית ב' – "ויהיו שנייהם ערומים, האדם ואשתו, ולא יתבושו"
ולאחר החטא : שם ג' – "ו��פקנה ענייניהם וידעו כי עירומים הם. ויתפרו עליה תאנה ויעשו להם חגורות"

ג. גיל מנוסי. מגזין ארץ אחרת, גליון 4, תשס"א.
יש מקום לחשוב מחדש הליברליזם מזוואה הצניעות עם צביות, התכחשות והדחקה. אין במא להתבישי' ו לא צריך להסתיר דבר' חן מטרות מוכרות. אך לצניעות, בלבוש ובהתנהגות יש גם צדים חיוביים... הצניעות מחזירה לנו תחושה של מסתורין וסוד ומזמין את כל הסובבים להעיר את המבט מגופנו פנימה... הטיעון הפוסט-ሊברלי נבדל מהשמרנות. השמרנות הייתה סגנית, היא גינתה הנאות גופניות באשר חן. הפוסט-ליברליזם, לעומת זאת, אינו שולג גופו, אלא מאמין בחיבור הוליסטי של הגוף עם הנפש, של מין עם אהבה. כיוון, דזוקא בדרך החיים הליברלית, אנחנו רואים שהגוף הערים, החשוף, המונען לכל, הוא גם גוף שהוסר ממנו כל הקסט. דזוקא הצנעת הגוף, הצעפותו, הקדשו לאוהב אינטימי אחד, חן שמקנות לו את יופיו האמתי"

ד. רשי". בראשית ג' - "הנחש היה ערום. מה עניין זה לכאן ? היה לו לסמוך ויעש לאדם ולאשתו כותנות עור וילבושים ? למדך מאייזו סיבה קפץ הנחש עליהם – ראה אותם ערומים וועסקים בתשミש לעין כל ונתאווה"

3. היבטים הלכתיים בצדנויות הלבוש.

- א. חוסר סימטריה בין דיני הגברים לדיני הנשים.
- ב. מי מוסמך להגדיר ומקור האחריות למתח המיני.
- ג. הלכה ואופנה.
- ד. צניעות הלכתית : כלליים ופרטים.
- ה. הלכה, אמונה וזהות הפסק

4. סיכום.

א. מידת הצדנויות היא אחד היסודות הרוחניים העמוקים של תורת ישראל, וענינה הוא ההבנה שמהות הדברים נמצאת במרחב הסמי מין העין ואין לראות את חוזות הכלול בביטוי החיצוני של הדברים.

ב. החצנת הגוף והנכחת המיניות הקשורות זו בזו באופן הדוק. המגמה הרווחת בעולם המערבי מבקשת להעצים את שתיהן תוך החפצה של גברים ובעיקר נשים והמנכחים לכדי אובייקט מיני. לעומת זאת, היהדות מבקשת לטשטש את נוכחות המיניות ברשות הרבים וכן לאפשר לגברים ונשים לבטא את אישיותם הפנימית המלאה.

ג. מתוך מגמה זו נובעות הלכות צניעות הלבוש ושמירת העיניים, ושל כך חן שייכות מבחינה עקרונית לגברים ולנשים באותה מידת. יחד עם זאת, אין להכחיש את ההבדלים (הטבעיים או התרבותיים) הקיימים בפועל בין גברים לנשים, וכשם שהתרבות המערבית מרובה להבליט את גוף האישה כМОדק למשיכת מינית, כך הצדנויות תבקש לכוסות אותו יותר.

ד. הכרתתו של ההלכה בכך שחייבת הגוף מגבירה את המתח המיני, נובעת מן הגישה הריאליתיסטית של ההלכה, המבקשת להתמודד עם המציאות הנוכחית – שבה יש קשר בין לבוש לבין מיניות – ולא להתעלם ממנה.

ה. ברמה העקרונית, מושגי הצדנויות הם חברתיים ואמורים להיות מושפעים במידה ניכרת מתפישת הצדנויות של החברה ומהרג המוקום ; אולם למעשה גם כאשר המנהג משתנה, ההלכה נשארת פעםם רבות על מכונה, חן משומש שהיא מבקשת למנווע גם נימות דקוט של משיכת מינית שהחברה אינה מבחינה בהן, חן משומש שקוד הלבוש מבטא עולם ערכי שאינו מותמץ בשאלת אם חשיפה של חלק גוף זה או אחר נושא עימה בפועל מטען מיני.

ו. בתחום הצדנויות, יותר מאשר בתחוםים אחרים, עברה ההלכה בדורות האחרונים מקביעה עקרונות כלליים לתיאור גדרים מפורטים ; וזאת בשל תהליכי תרבותיים שעעררו את מסורת הלבוש בקהילות היהודיות. הגדרים ההלכתיים אינם אלא מסגרת בסיסית שעל גבה יש לבנות את הצדנויות כתכוונה אישיותית שמתווכה נגורת התנהלות כללית. יש להקפיד שהעיסוק המפורט בהלכות צניעות לא יהיה לעיסוק המעיצים את המיניות ומכוח אותה.

ז. הלכות צניעות, בדומה לשאר תחומי ההלכה, מנוסחות על ידי פוסקי ההלכה שהם גברים ברובם המכريع. אולם יש להגדיל את החשיבות של הדיאלוג ושל הנכונות להקשיב לצרכים והתחשויות העולים מכל הצדדים.

רב אברהם והרב זייד סתיו

הצניעות מופיעה בתורה כמרכיב מהותי בקשר בין האדם לבני אלוקים.

הפגש הראשון בין ה' למשה מתחילה בהסתירה: "ニִקְרָא מֵשֶׁה פָּנָיו כִּי נִקְרָא מַמְבִּיט אֶל הָאָלָה-לְהִימָּ" (שמות י', ו) ; וכן גם המפגש של עם ישראל עם ה' בהר סיני: "וְקָדֵד גָּעֵס פֹּוּקְרָסִי אֶל הַיְּ לְרוֹאֹת" (שמות י"ט, כא). בהמשך קובע הקב"ה את משכנו באוהל מועד, וכך מתאר זאת המדרש (במדבר רבה פרשה אג): "כִּיּוּ שָׁמַד אֲהָל מוּעָד אָמַר יְהָה הִיא הַצְנִיעוֹת...". דין נוסף הנבע ממנה זו הוא הציווי "ןְלָא ?בָּאוּ לְרֹאֹת בְּבָלָע אֶת הַקְּשָׁע גְּמַתְּיוֹ" (במדבר ד', כ) האוסר לראות את כל המקדש ללא הנרתיק המכסה אותו (ומא נד ע"א). חז"ל והפרשנים דימו איסור זה לכלה שאינה רוצה להיראות בפני אروسה ללא בגדים (שם) או למלך ש"י אין לראותו ערום" (ליקאנטי, במדבר ד', כ).

מיד ההסתירה הוא כה **משמעותי ביחסים עם ה'**, מפני שהוא שורש התבזבז בין היהדות לבין האיליות. מבון מוסיים, התנין'ך כולל הוא מלחמות עולם בתפיסה האלילית המייחדת כוחות לדחיהם שאינם מייצגים אלא את עצמו. התורה עושה מאUCH כביר כדי להעלות את עם ישראל לתפיסה מופשטת יותר, שבה הגילויים הגשמיים הם סמל הרומו לעולמות אינטואיטיביים הנסתרים מעין רואה.

המפתח לקבלת אחר כאדם שנברא בצלם אלוקים הוא ההכרה בממד השוו וההבנה שאנו מסוגלים להיפגע עם ובדים מסוימים של העומד מולנו ועוד יבדים אחרים יישארו נסתרים לעולם. חתירה לגילוי וחשיפה מוחלטים היא השפה של האישיות האינטואיטיבית העומדת מולנו וצמצומה לכדי חפש קונקרטי מוחשי. לעומת זאת, תנועת ההסתירה מבטאת את ההכרה בקיומו של סוד שאין לחושו אותו. لكن הצניעות היא המפתח לעומתה, תנועת ההסתירה מטה את ההכרה בקיומו של סוד שאין לחושו אותו. لكن הצניעות היא המפתח לקדושה.

ההפגש עם אלוקים התרחבה מידת הצניעות לכל דרכי החיים. בחלק הראשון של הלימוד למדנו שמידת הצניעות, הבחנה בין גילוי לכיסוי, מלווה את האדם בכל דרכי החיים: היא מנהה אותו כיצד לדבר וללכת; באיזה אופן לבנות את ביתו; ואיך להציג את שמחת נישואיו יideo. בין הקשריה השונים יש חשיבות מיוחדת למידת הצניעות בתחום המיני והגופני, מפני שאחד הממדים האלמנטריים ביותר ביחסים בין בני אדם הוא הממד הפיזי (או המיני).

חשיפה או הבלטה של הגוף מסיטה את תשומת הלב מאישיותו של האדם אל הפוטנציאלי המיני הגלום בו. העולם המערבי מודע לכך היטב ומבקש "לחגוג" את המיניות זו ולהציגו לראווה, "להראות העמים והשרים את פניה" (אסתר א', יא). וכן, מאז ימי התרבות היוונית, שהأدירה את הספורטאים העירומיים בוגנים אותן, ועד בתקורות מלכתי-היווני ומרעלם הנערחות כו"ם, התרבות המערבית משתמשת, באופן מודע ולשם רוח כלכלי, בשיכחה המינית שтвор גוף האדם כשהוא מוצג באופן מסוים; מתוך תפיסה שלiphia המיניות היא חלק מרחיב ההנאות האנושי המוטר והגלגיטימי, בתנאי שאין הנהה זו פוגעת באיש.

פעמים רבות, בדרך לימייש יצר המין, גורמת תפיסה זו לביטול מעמדו של האדם כסובייקט; בעקבותיה האדם רואה בזולתו אמצעי למימוש של תאותונות אובייקט שאין בו אלא גוף ומיניותו. דוגמה לתפיסה זו היא העובדה שלא פעם התקשרות מותאמת בהיבטים הגוףניים של מנהיגות ציבור ומנהיגי ציבור, مثل זה מה שמנגידים אותו.

נדגים זאת באמצעות דוגמה להתנהגות צנואה שאינה נובעת מצו דתי. מן המפורסמות שקד הלבוש של בית המלוכה הבריטי – לגברים ולנשים גם יחד – הוא צנוע באופן מובהק עד שעורוריות-זוטא קומות בכל פעם שמי מבני משפחת המלוכה סוטה מעט מן הכללים. ההיגיון שבדבר, כפי שהסביר בכלי התקשורות של הממלכה, הוא שנתיינים אינם אמורים להשוב על הנסיכה שלהם על אובייקט מיני. עניין ההלכה, כל ישראל בני מלכים הם ולפיכך היא מבקשת לבטל ככל שניתן את המבט המיני על הזולת.

קו'ה הלבוש הנהוג בקרוב בית המלוכה הבריטי מחדך נקודה נוספת: **הצניעות אינה כרוכה בהדרה** או אפילו בהסתירה. להפוך, דווקא הלבוש הצנוע הוא שמאפשר לאדם להופיע במלוא הדור, כשם שמילכת אングליה מחייבת לבוש בגדים מכובדים שיובילו את נוכחותו כאדם וככבה מלוכה. באופן דומה, דווקא הלכות צניעות מאפשרות לנשים לתפוס מקום של מנהיגות והובלה. תפקידן של הלכות צניעות הוא לא אפשר לנשים וגברים לבטא את יכולותיהם וכישורייהם, תבונתם ורגשותיהם, ייחודם וחוזקיותם, ולזכות להתייחסות עניינית ומכבדת – הרואה לבני אדם שנבראו בצלם.